

Moria teki epäinhimillisyydestä politiikan arkipäivää

Morian pakolaisleiri rakennettiin vuonna 2015 hallitsemaan tuolloin Turkista Eurooppaan suunnanneiden siirtolaisten virtaa. Sinne suunniteltiin mahtuvan 3 000 ihmistä. Taannoisen tulipalon aikaan siellä asui yli neljä kertaa niin paljon väkeä huterissa teltoissa, avoimesti virtaavan jäteveden löyhkässä ja ilman sähköä tai puhdasta vettä. Leirillä vierailleet kertoivat samaa tarinaa: ”häpeällistä”, ”järkyttävää”, ”häpeäpilkku” ja ”Euroopan moraalinen konkurssi”¹. Leiri ei oikeastaan koskaan ollut turvapaikka, vaan EU pelotteli sillä muita uskaltautumasta Aigeianmeren aalloille.

Tuli riehuu pakolaisleirillä, ja leirin asukkaita syytetään sen syyttämisestä. Paikalliset asukkaat uhoavat raivoissaan ja vaativat, että siirtolaiset viedään jonnekin muualle². Näin tapahtui 9. syyskuuta vastaisena yönä Morian leirillä kreikkalaisella Lesboksen saarella³. Samoin kävi itse asiassa melkein vuotta aiemmin, ja silloin tragedia johti naisen kuolemaan⁴. Tällä kertaa kuolonuhreja ei onneksi ollut, mutta leiri tuhoutui kokonaan. Viimevuotiset väitteet palomiesten kimppuun hyökänneistä siirtolaisista osoittautuivat valheellisiksi – itse asiassa he taistelivat ensimmäisinä tulta vastaan⁵. Tällä kertaa on hämärän peitossa, miten tulipalot alkoivat. Yhdet syyttävät siirtolaisia, jotka olivat suuttuneet jouduttuaan karanteeniin positiivisen COVID-19-tuloksen jälkeen, toisten syyttävä sormi osoittaa vihamielisiin ulkopuolisiin.

Kuten tutkiva journalisti ja tutkija Daniel Howden on todennut, sen penääminen, kuka roihun sai aikaan, on vähän kuin kysyisi: ”Miksi tulitikkulaatikko syttyi tuleen?” Hänen mukaansa parempi kysymys on: ”Miten ihmeessä tämä kuolemanloukku ei palanut maan tasalle aiemmin?”⁶

Ironista Morian kohtalossa on, että vaikka väen-tungos ja kurjuus alkoivat vaivata melkein alusta lähtien, varsinaiset ongelmat eivät alkaneet ensimmäisten ihmisten saapuessa vaan EU:n solmiessa Turkin kanssa vuonna 2016 sopimuksen pakolaisten määrän rajoittamiseksi⁷. Lesbokselle saapui vähemmän siirtolaisia, mutta nyt heidät vangittiin saarelle ja heitä kiellettiin matkustamasta mantereelle, puhumattakaan matkan jatkamisesta kauemmas. Suunnitelma ihmisten uudelleensijoittamisesta muihin EU-jäsenmaihiin epäonnistui katastrofaalisesti⁸.

Morian ongelmana ei ollut pelkästään resurssien puute. EU on syytänyt miljoonia euroja siirtolaiskriisiin.

Moria oli niin epäinhimillistä, koska Howdenin mukaan se oli ”anti-turvapaikka”, joka oli suunniteltu ”spektaakkeliksi pelottamaan tulevia turvapaikanhakijoita”⁹. Lesboksen entinen pormestari Spyros Galinos on samaa mieltä. Hän huomasi kolme vuotta sitten, että Morian kaaos ja alennustila vaikuttivat Ateenan ja Brysselin viranomaisten tarkoitukselliselta luomukselta. Se lähetti mahdollisille uusille siirtolaisille viestin, ettei ”Aigeianmeren ylittäminen ole sen arvoista”¹⁰. Toimittaja Rachel Donadio totesi, että mikäli Morian leirillä olisi jokin viesti, se kuuluisi: ”Tervetuloa Eurooppaan. Painukaa nyt kotiin.”¹¹

”Pelotteesta” on tullut maahanmuuttopolitiikan iskusana ympäri maailman. Australiasta Etelä-Afrikkaan ja Yhdysvalloista Eurooppaan päämääränä on tehdä paperittomien siirtolaisten olot niin kestävämmiksi, ettei kukaan enää halua tulla. Sen vuoksi EU on käyttänyt miljoonia rekrytoidakseen armeijoita, asejoukkoja ja rikollisjengejä Pohjois-Afrikasta Lähi-itään, jotta siirtolaisiksi havittelevia saataisiin otettua kiinni ja säilöttyä mitä nöyryyttävimpiin olosuhteisiin¹². Siksi Kreikka näyttää päättäneen torjua siirtolaisia jättämällä heidät meren armoille¹³. Sen takia Morian kaltaisia leirejä on olemassa.

Todistusaineisto osoittaa, että pelotepolitiikka ei juurikaan toimi pelotteena¹⁴. Poliitikkoja kuitenkin pitää pauloissaan uskomus, että pienimmätkin inhimillisyyden elkeet voivat olla vain ”houkutustekijä”. Niinpä heidän tärkein päämääränsä on ollut miettiä, miten paperittomien siirtolaisten elämästä voisi tehdä niin kurjaa kuin mahdollista.¹⁵

Poliittinen linja on saanut aikaan niin siirtolaisten kärsimystä kuin paikallisten asukkaiden kurjuutta. Vaikka vuosina 2015 ja 2016 Lesbokselle saapui suuria määriä ihmisiä, saaren asukkaat toivottivat heidät tervetulleiksi tarjoamalla ruokaa, suojaa ja solidaarisuutta. Morian kurjuus ja nöyryytys ovat kuitenkin väistämättä

tulvineet yli äyräiden koko saarelle. Satojen siirtolaisten on pakko asua oliivitarhoissa tai kaduilla. Väkivalta on väistämätön seuraus, kun niin suuri määrä ihmisiä tungetaan noihin ahdistaviin oloihin, ja sekini on tulvinut yli, samoin kuin rikollisuus. Galinoksen mukaan tämän seurauksena ”ystävällisyys on muuttunut vihaksi”¹⁶.

Poliitikot puolustavat usein Euroopan kovan linjan politiikkaa kansalaisten laajalla vihamielisyydellä maahanmuuttoa kohtaan. Vihamielisyys on kuitenkin ainakin osaksi niiden samojen linjausten synnyttämää, sellaisten ”ratkaisujen” tuotetta, jotka normalisoivat epäinhimillisyyden ja asettavat siirtolaiset paikallisia asukkaita vastaan.

Vuonna 2015 Saksan liittokansleria Angela Merkeliä syytettiin raivokkaasti siitä, että hän saisi aikaan katas-

trofin avatessaan Saksan rajat sadoille tuhansille siirtolaisille. Hän itsekin perääntyi tästä linjasta sittemmin. Viisi vuotta myöhemmin hänen humanitäärisemmät vaistonsa ovat osoittautuneet pitkälti oikeiksi¹⁷. ”Eurooppa-Liitonituksen” poliittinen linja on saanut aikaan katastrofin.

Suomentanut Ville Lähde

(Alun perin: Moria's Only Success Has Been to Turn Inhumanity into Policy. *The Guardian* 13.9.2020. Verkossa: www.theguardian.com/commentisfree/2020/sep/13/morias-only-success-has-been-to-turn-inhumanity-into-policy)

Viiiteet & Kirjallisuus

- 1 Giorgos Christides & Katrin Kuntz, The Refugee Scandal on the Island of Lesbos. *Spiegel* 24.11.2017. Verkossa: www.spiegel.de/international/europe/conditions-on-lesbos-worsen-for-refugees-and-residents-a-1180209.html; Bernd Riegert, Opinion: A Disgrace for Europe. *Deutsche Welle* 20.9.2016. Verkossa: www.dw.com/en/opinion-a-disgrace-for-europe/a-19564264; Rachel Donadio, ”Welcome to Europe: Now Go Home”. *The Atlantic* 15.11.2019. Verkossa: www.theatlantic.com/international/archive/2019/11/greece-moria-refugee-camp-a-european-failure/601132/
- 2 Kenan Malik käyttää termiä *migrant* (siirtolainen) erottelematta siirtolaisia ja pakolaisia, ja olen seurannut tätä suomenoksessa. Pakolaisuuden ja siirtolaisuuden käsitteillä on merkittävät juridiset erot, ja yhtäältä niiden sekoittaminen on hyvin ongelmallista (ks. esim. www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcr-viewpoint-refugee-migrant-right.html). Toisaalta Morian esimerkki osoittaa, miten käytännössä Euroopan rajoilla tuo ero on hämärtynyt ja osaltaan mahdollistaa epäinhimillistä kohtelua. – Suom. huom.
- 3 Helena Smith, Lesbos Refugee Camp Fire Forces Thousands to Evacuate. *The Guardian* 9.9.2020. Verkossa: www.theguardian.com/world/2020/sep/09/lesbos-refugee-camp-fire-forces-thousands-to-evacuate
- 4 Helena Smith, Riots at Greek Refugee Camp on Lesbos After Fatal Fire. *The Guardian* 30.9.2020. Verkossa: www.theguardian.com/world/2019/sep/30/riots-at-greek-refugee-camp-on-lesbos-after-fatal-fire
- 5 Daniel Howden & Apostolis Fotiadis, Behind the Razor Wire of Greece's Notorious Refugee Camp. *The Guardian* 5.10.2019. Verkossa: www.theguardian.com/world/2019/oct/05/the-truth-about-the-fire-in-greeces-notorious-refugee-camp
- 6 Daniel Howden, Misery in Moria is Europe's Migration Policy. *Politico* 9.10.2020. Verkossa: www.politico.eu/article/europe-migration-policy-moria-fire-misery/
- 7 EU:n ja Turkin julkilausuma, 18. maaliskuuta 2016. Eurooppa-neuvoston lehdistötiedote. Verkossa: www.consilium.europa.eu/fin/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/
- 8 EU: Countries Have Fulfilled Less than a Third of Their Asylum Relocation Promises. *Amnesty* 25.9.2017. Verkossa: www.amnesty.org/en/latest/news/2017/09/eu-countries-have-fulfilled-less-than-a-third-of-their-asylum-relocation-promises/
- 9 Howden 2020.
- 10 Christides & Kuntz 2017.
- 11 Donadio 2019.
- 12 Kenan Malik, How We All Colluded in Fortress Europe. *The Guardian* 10.6.2018. Verkossa: www.theguardian.com/commentisfree/2018/jun/10/sunday-essay-how-we-colluded-in-fortress-europe-immigration
- 13 Patrick Kingsley & Karam Shoumali, Taking Hard Line, Greece Turns Back Migrants by Abandoning Them at Sea. *The New York Times* 14.8.2020. Verkossa: www.nytimes.com/2020/08/14/world/europe/greece-migrants-abandoning-sea.html
- 14 Jessica Hagen-Zanker & Richard Mallett, Journeys to Europe. The Role of Policy in Migrant Decision-Making. ODI Insights, Policy Brief, helmikuu 2016. Verkossa: www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/10298.pdf
- 15 Maria Gabrielsen Jumbert, The 'pull factor': How It Became a Central Premise in European Discussions About Cross-Mediterranean Migration. *Border Criminologies* -blogi (University of Oxford, Faculty of Law) 24.3.2020. Verkossa: www.law.ox.ac.uk/research-subject-groups/centre-criminology/centreborder-criminologies/blog/2020/03/pull-factor-how.
- 16 Helena Smith, Lesbos to Greet Greek PM's Visit with Protests, Shutters and Strikes. *The Guardian* 3.5.2018. Verkossa: www.theguardian.com/world/2018/may/03/lesbos-to-greet-greek-pm-alexitsipras-visit-with-protests-shutters-and-strikes-migrant-crisis
- 17 Philip Oltermann, How Angela Merkel's Great Migrant Gamble Paid Off. *The Guardian* 30.8.2020. Verkossa: www.theguardian.com/world/2020/aug/30/angela-merkel-great-migrant-gamble-paid-off